

Sotien 1939 – 1945 Pohjois-Karjalan perinneyhdistys ry:n esitys
8697/00.02.04.01/2023

Aluehallitus 30.11.2023 § 279

Lisätiedot Toimialuejohtaja Eija Rieppo
eija.rieppo@siunsote.fi
Puh. 013 330 4510

Päätösehdotus Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi:

Aluehallitus kiittää Sotien 1939 – 1945 Pohjois-Karjalan perinneyhdistys ry:tä tärkeän asian esille nostamisesta, ja toteaa että palvelusetelin käyttöönotto yhdistyksen esittämään tarkoitukseen ei ole tarkoituksen mukainen tukimuoto, eikä sen mukaista erillistä määrärahaa ole varattu vuoden 2024 talousarvioon. Esityksen kohteena olevat henkilöt kuuluvat hyvinvointialueen palvelujen piiriin täysimääräisesti vallitsevilla kriteereillä muun väestön tavoin. Hyvinvointialue haluaa kuitenkin selvittää vuoden 2024 aikana toimeksiantosuhteisen sopimuksen käyttöönottoa veteraaneille ja samalla voidaan arvioida toimeksiantosuhteisen sopimuksen laajentamisesta koskemaan myös veteraanien puolisoja ja etenkin leskeksi jääneitä.

Päätös Esittelijä muutti esitystään niin, että aluehallitus antaa ikääntyneiden palvelujen toimialuejohtajalle tehtäväksi järjestää ko. kohderyhmän huomioimisen tarkoituksen mukaisella tavalla Sotien 1939 - 1945 Pohjois-Karjalan perinneyhdistys ry:n tekemän esityksen hengen mukaisesti vuoden 2024 talousarvion puitteissa.

Aluehallitus hyväksyi esittelijän muutetun päätösehdotuksen.

Selostus Sotien 1939–1945 Pohjois-Karjalan Perinneyhdistys ry esittää, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Siun Soten hallitus ryhtyisi valmistelemaan ja edelleen esittämään Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen valtuustolle erillisen määrärahan varaamista vuoden 2024 talousarvioon toimialueensa sotaleskien sekä sotaveteraanien ja sotainvalidien leskien palveluseteliä varten.

Esitettävän palvelusetelin arvo olisi vuodessa 120 euroa, ja sitä voitaisiin käyttää kotihoitoon, ateriapalveluun, pihatöihin, siivoukseen, kodin pieniin muutostöihin, kotisairaanhoidon, jalkojenhoitoon ja fysioterapiaan.

Esityksen kohderyhmän määrittely ja perustelut käyvät ilmi liitteenä olevasta Perinneyhdistyksen esityksestä.

Esityksen kohteena oleva asia kuuluu hyvinvointialueella ikäihmisten palvelualueelle, joka toteaa asiassa oltavan liikkeellä arvokkaan ja tärkeän

kohderyhmän asioissa. Toimialueella on valmisteltu seuraava näkemys asiaan.

Hyvinvointialue toteuttaa veteraaneille myönnettävissä palveluissa Valtiokonttorin ohjeistuksia sekä voimassa olevaa lainsäädäntöä. Valtiokonttorin ohjeistus ja veteraanipalveluja ohjaava lainsäädäntö rajaavat veteraanien puoliset sekä lesket Valtiokonttorin myöntämän rahan ulkopuolelle. Veteraanien puolisoilla ja leskillä ei siis ole Valtiokonttorin ohjeistusten tai veteraanipalveluja ohjaavan lainsäädännön perusteella oikeutta erilliseen taloudelliseen tukeen sillä perusteella, että puoliso on tai on ollut rintamaveteraani tai sotainvalidi. Mutta veteraaneilla, heidän puolisoillaan ja leskillä, kuten kenellä tahansa asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuolto- ja vanhuspalvelulakiin perustuva maksuton palvelutarpeen arviointi, yhdessä laadittu asiakassuunnitelma sekä asiakkaan tarpeita vastaavat sosiaalipalvelut. Lisäksi asiakasmaksulainsäädäntö turvaa asiakkaan palvelujen järjestämistä myös niissä tilanteissa, jossa asiakkaan heikko taloudellinen tilanne estäisi tarpeen mukaisten palvelujen ostamista. Hyvinvointialueen ohjeistuksen sekä lainsäädännön mukaan asiakkaan maksuja voidaan alentaa tai ne voidaan poistaa taloudellisten tai huollollisten syiden perusteella.

Arvioitaessa sosiaalihuollon palveluja tarvitsevan asiakkaan palvelutarvetta, arviointi tehdään kokonaisvaltaisesti. Asiakkaan maksukyvyn heikentyessä palvelujen maksuttomuutta voidaan hakea palveluissa ollessakin. Hyvinvointialue nimeää asiakkaille omatyöntekijät ja koordinoi veteraanipalveluja keskitetysti, joten asiakkaan palvelutarpeen tai maksukyvyn muuttuessa asiakasta ohjataan ottamaan yhteyttä joko omatyöntekijään tai koordinaattoriin palvelujen turvaamiseksi ja jatkamiseksi. Omatyöntekijä yhdessä palvelukoordinaattorin kanssa tukee veteraaneja ja heidän puolisojaan ja leskiä sekä tekee yhteistyötä veteraanijärjestön ja Valtiokonttorin kanssa. Verkostoyhteistyön lomassa on tullut esille, että veteraanien puolisoja ja leskiä tuetaan järjestöjen toimesta eri keinoin. Keskusteluja on käyty myös veteraanien puolisoitten ja leskien aseman parantamisesta eri tukimuodoin. Lainsäädäntöön muutoksia asiassa ei ole kuitenkaan tullut.

Hyvinvointialueen tehtävänä on turvata ensisijaisesti lakisääteiset palvelut. Veteraanin puolisolle tai leskelle esitetty palveluseteli ei ole lakisäätäinen etuus eikä sen käyttöönottoa ole hyvinvointialueella suunniteltu. Myöskään talousarviovalmistelujen aikataulu ei tue etuuden järjestämistä. Hyvinvointialue haluaa kuitenkin muistuttaa kuntia, järjestöjä ja muita yhteistyökumppaneita siitä, että kansalaisia voi ja tulee ohjata tarvitsemisensä palvelujen piiriin. Jokaisella on oikeus saada neuvoa, ohjausta ja tukea tilanteeseensa sekä oikeus päästä palvelutarpeen arviointiin ja saada palvelutarpeeseen perustavat lakisääteiset palvelut ja etuudet. Tämä koskee luonnollisesti myös veteraania, veteraanin puolisoa ja leskeä. Mikäli veteraanista, veteraanin puolisoista tai leskestä herää huoli, on jokaisella mahdollisuus tehdä huoli-ilmoitus asiasta, jolloin hyvinvointialueen viranomaisen perehtyy tilanteeseen ja ottaa vastuuta palvelujen ja etuuksien arvioimisesta ja järjestämisestä. Ikääntyneiden palvelutarpeisiin suhtaudutaan vakavasti ja aktiivisesti haetaan yksilöllisiä

ratkaisuja turvallisen ja mielekkään arjen varmistamiseksi lainsäädäntöä noudattaen.

Perinneyhdistyksen esityksessä kuvattua taloudellista etuutta veteraanien leskille ja puolisoille ei ole Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän tai Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen toimesta lakkautettu 1.1.2023 alkaen tai aiemmin, sillä kyseistä etuutta ei kummallakaan ole ollut käytössä. Käsitys on erheellinen. Kunnissa on saattanut olla poikkeavia omia käytänteitä ennen vuotta 2017, jolloin kunnat vastasivat sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä Pohjois-Karjalassa. Jotkut kunnat ovat eri puolilla Suomea, ennen vuoden 2019 rintamaveteraanien laajennetun lain voimaantuloa, myöntäneet veteraaneille ja heidän puolisoilleen maksutta tukea. Esityksessä oleva viittaus taloudellisesta etuudesta liittyy tähän. Kunnilla on edelleenkin mahdollisuus tukea oman kuntansa asukkaita kuten veteraaneja, heidän puolisoitaan ja leskeytyneitä eri keinoin, vaikka varsinaiset sosiaali- ja terveystaloudet ovat hyvinvointialueen järjestämiseen kuuluvia tehtäviä.

Aluehallitus on päättänyt palvelusetelissä noudatettavista yleisistä periaatteista § 140/29.9.2022. Niiden mukaan aluehallitus hyväksyy uuden perustettavan palvelusetelin, kyseisen palvelusetelisääntökirjan palvelukohtaisen osan ja palvelusetelien arvot. Palvelusetelin perustaminen on määrämuotoinen prosessi, joka mm. edellyttää palvelusetelin kohteena olevien palvelutuottajien kartoittamisen, hyväksymisen ja heidän liittymisen palvelusetelijärjestelmään. Yksittäistä pientä kohdetta varten palvelusetelin perustaminen ei ole tarkoituksenmukaista, vaan kyseisen palvelun järjestäminen on järkevä toteuttaa muulla tavalla, jos sille nähdään olevan peruste hyvinvointialueen järjestämänä palveluna. Lisäksi huomionarvoista on se, että maakunnan reuna-alueilla on paikoitellen merkittäviä haasteita järjestää setelillä tukipalvelua tuottajien rajallisen määrän tai heidän puuttumisen takia.

Ikäihmisten toimialue esittää, että hyvinvointialue selvittää vuoden 2024 aikana toimeksiantosuhteisen sopimuksen käyttöönottoa veteraaneille ja samalla voidaan arvioida toimeksiantosuhteisen sopimuksen laajentamisesta koskemaan myös veteraanien puolisoja ja etenkin leskeksi jääneitä. Tämä selvitystyö ei ole kuitenkaan lupaus laajentaa etuisuuksia koskemaan henkilöitä, johon ei ole erillistä ohjaavaa lainsäädäntöä. Veteraanien puoliosilla ja leskillä on oikeus palvelutarpeen arviointiin ja oikein kohdennettuihin sosiaali- ja terveystaloudetuihin, joten heidän asema sosiaali- ja terveystalouden asiakkaina turvataan hyvinvointialueen järjestämin palveluin, joita toivotaan täydennettävän esim. kuntien ja järjestöjen palvelutarjonnalla. Ikäihmisten palvelujen toimialue haluaa myös kiittää järjestöjä ja muita yhteistyötoimijoita hyvästä yhteistyöstä veteraanien asioiden hoidossa ja toivoo sen jatkuvan.